

Lesson Notes № 73

Курс з історії України Ч. 3: Українське козацтво

Ukrainian History Course Part 3: Ukrainian cossacks



Link to audio: ukrainianlessons.com/episode73

Вільний вступ

Добрий день! Це Анна, вчителька української мови, і ви слухаєте подкаст «Уроки української». На цьому подкасті ви можете покращувати свою українську мову, слухаючи діалоги, тексти та мої пояснення.

Hello! This is Anna, your Ukrainian language teacher, and you are listening to the Ukrainian Lessons Podcast. In this podcast, you can improve your Ukrainian by reading texts and listening to the dialogues and my explanations.

На минулих двох уроках ви розпочали курс з історії України, і сьогодні будемо слухати більше! Частина перша курсу з історії була про Київську Русь, частина друга — про Галицько-Волинське князівство, а далі про українські землі в складі Литви, Польщі і Речі Посполитої.

During the last two lessons, you started a course on the history of Ukraine, and today we will listen to more! The first part of the history course was about Kyivan Rus', the second part — about the Kingdom of Galicia-Volhynia, and then about Ukrainian lands in Lithuania, Poland, and the Polish-Lithuanian Commonwealth.

Минулого разу ми також говорили про кримських татар і про об'єднання православної і католицької церкви і утворення греко-католицької церкви.

Last time, we also talked about Crimean Tatars, the unification of the Orthodox and Catholic Churches, and the formation of the Greek Catholic Church.

Ви завжди можете повернутися назад, щоб послухати попередні епізоди. І не забудьте підписатися на Ukrainian Lessons Podcast у вашій улюбленій програмі для подкастів.

You can always go back to listen to previous episodes. Do not forget to subscribe to the Ukrainian Lessons Podcast on your favorite podcast app.

Сьогодні на вас знову чекає багато історії, тому починаймо!

Today many stories wait for you, so let's start!



Енциклопедія

- **Запорожжя** (literally “beyond the rapids”) — a historical region in central Ukraine below the Dnipro River rapids, around the modern Ukrainian city of **Запоріжжя**.
- **Січ** — an administrative and military center for **козаки** and especially for the Zaporozhian Cossacks. The word “sich” derives from the Ukrainian verb **сікти**, “to chop” — with the implication of clearing a forest for an encampment or building a fortification with the trees that have been chopped down.
- **Військо Запорозьке** — Zaporozhian Host (army).
- **Стамбул** — Istanbul, a major city in Turkey.
- **Кафа** — a city in Crimea in the 10th-15th centuries. Now it is called **Феодосія**.
- **Османська імперія** — the Ottoman Empire.
- **Битва під Хотиним 1621 року** — the Battle of Khotyn was a series of battles between the Polish-Lithuanian Commonwealth army and an invading Ottoman Imperial army.
- **Гетьман** — the highest military officer in Zaporozhian Host.
- **Гетьманщина** — Hetmanat was a Cossack state in Central Ukraine between 1649 and 1764, founded by **Богдан Хмельницький**.
- **Богдан Хмельницький** — a Hetman of the Zaporozhian Host who led an uprising against the Polish-Lithuanian Commonwealth and its magnates (1648-1654) that resulted in the creation of a state led by the Cossacks of Ukraine.
- **Переяславська угода 1654 року** — Pereiaslav Agreement — act undertaken by the rada (council) of the Cossack army in Ukraine to submit Ukraine to Russian rule, and the acceptance of this act by emissaries of the Russian tsar Alexis; the agreement precipitated a war between Poland and Russia (1654-1667).
- **Цар** — Tsar — a title used to designate East and South Slavic monarchs or supreme rulers of Eastern Europe.
- **Правобережна Україна** — a historical name for a part of Ukraine on the west bank of the Dnipro River, corresponding to the modern-day oblasts of Vinnytsia, Zhytomyr, and Kropyvnytskyi, as well as the western parts of Kyiv and Cherkasy.
- **Лівобережна Україна** — a historic name for the part of Ukraine on the east bank of the Dnipro River, corresponding to the modern-day regions of Chernihiv, Poltava, and Sumy as well as the eastern parts of Kyiv and Cherkasy.
- **Доба Руїни** — the Ruin — a historical term for the political situation in Ukrainian history during the second half of the 17th century.
- **Іван Мазепа** — the Hetman of the Zaporozhian Host in 1687-1708 is famous for his participation in the Battle of Poltava against the Russian Empire.
- **Петро I** — Peter the Great — ruled the Tsardom of Russia and later the Russian Empire from 1682 until 1725.
- **Північна війна** — The Great Northern War (1700-1721) — a conflict between the Swedish Empire and the coalition led by the Tsardom of Russia.
- **Карл XII** — Charles XII — the King of Sweden from 1697 to 1718.
- **Полтавська битва 1709 року** — one of the most important battles during **Північна війна** — the Great Northern War.



Вправи

1

Послухайте текст у подкасті і вставте ці дієслова, поставивши їх у правильні форми:

боротися

починатися

зберегти

розпочати

зберігати

розпочинати

мати

стати

перемогти

укласти

В історії українських земель з середини XVI ст. важливу роль ¹ _____ козаки — члени особливих чоловічих військ, які почали діяти на південноукраїнських землях. Центром козацтва з часом стало **Запорожжя**. Козаки організовували в степу табори — **січі** — і ² _____ з татарами.

У другій половині XVI ст. **Військо Запорозьке** ³ _____ серйозним військовим і політичним формуванням, тому польська влада почала шукати компромісів з козаками. Тим часом козаки здійснили напад на **Стамбул** у 1615 р. і захопили кримське місто **Кафу** у 1616 р. Це погіршило турецько-польські відносини, і **Османська імперія** оголосила війну Речі Посполитій. Саме завдяки козакам, Річ Посполита ⁴ _____ турецько-татарське військо в **битві під Хотиним** у 1621 р.

1648 рік — це переломний період в історії України та Європи. Українські козаки масово повстали проти Польщі під проводом **гетьмана Богдана Хмельницького**. Повстання ⁵ _____ як боротьба за козацькі права, проте вже на початку 1649 р. Хмельницький заявив, що хоче вигнати поляків з України.

У результаті жорстокої війни, утворилася міцна та стабільна козацька держава — **Гетьманщина**. Та щоб остаточно побороти поляків, потрібна була допомога інших держав. Богдан Хмельницький вирішив ⁶ _____ союз з Москвою, оскільки Росія та Україна мали спільну релігію — православ'я. Цей союз відомий як **Переяславська угода** 1654 р., за якою козацька Україна визнавала зверхність **царя**, але ⁷ _____ майже повну самостійність.

Наступники Богдана Хмельницького, Іван Виговський та Юрій Хмельницький, не змогли ⁸ _____ стабільність у Гетьманщині і у 1660-х роках Україна поділилася на **Правобережну** (залежну від Польщі) та **Лівобережну** (частково залежну від Москви). Цей період відомий як **доба Руїни**.

Наприкінці XVII ст. важливим моментом в історії України стало правління **Івана Мазепи**. Він був дуже освіченою і щедрою людиною, дбав про українську релігію та культуру. Він ⁹ _____ як прибічник російського царя **Петра I**, проте під час **Північної війни** між Росією та Швецією Мазепа наважився розпочати переговори зі шведським королем **Карлом XII** і перейшов на його бік з частиною козаків. У **Полтавській битві** 1709 р. шведський король та Мазепа зазнали поразки. Російський імператор жорстоко репресував усіх прихильників Мазепи і ¹⁰ _____ курс на знищення української автономії.



2

Дайте відповідь на запитання:

- | | | |
|--|--|---|
| 1. Де почали діяти козаки?
А На півночі України
Б На півдні України
В На заході України | 4. Хто оголосив війну Речі Посполитій у першій половині XVII століття?
А Московське князівство
Б Османська імперія
В Швеція | 6. Від якої країни була залежна Правобережна Україна у добу Руїни?
А Від Москви
Б Від Польщі
В Від Туреччини |
| 2. З ким спочатку боролися козаки?
А з татарами
Б з поляками
В з московитами | 5. У якому році розпочалася козацько-польська війна?
А 1648
Б 1654
В 1660 | 7. Який гетьман особливо дбав про українську культуру?
А Богдан Хмельницький
Б Іван Виговський
В Іван Мазепа |
| 3. Де знаходиться місто Кафа?
А У Туреччині
Б У Речі Посполитій
В У Криму | | 8. У якому році була Полтавська битва?
А 1689
Б 1709
В 1719 |

3

Виберіть слово, яке підходить до речення:

1. На День Незалежності у Києві відбувається _____ парад.
А військовий Б політичний В переломний
2. Початок XIX століття в Україні — це _____ романтизму.
А доба Б центр В союз
3. Україні потрібна _____ економіки.
А самостійність Б незалежність В стабільність
4. У 2013 році Віктор Янукович не хотів укласти _____ про асоціацію з ЄС.
А угоду Б унію В союз
5. 1991 рік — це _____ період в історії України.
А впливовий Б спільний В переломний



6. Він навчався в Оксфордському університеті, він — _____ людина.

A міцна

B освічена

B щедра

7. На щастя, нацисти зазнали _____ у Другій світовій війні.

A перемоги

B поразки

B угоди

8. Іван Мазепа перейшов на бік шведів, _____ вони програли війну.

A оскільки

B проте

B тому

Історія України Ч. 3 «Українське козацтво»

В історії українських земель з середини XVI ст. важливу роль мають козаки — члени особливих чоловічих військ, які почали діяти на південноукраїнських землях. Центром козацтва з часом стало **Запоріжжя**. Козаки організовували в степу табори — **січі** — і боролися з татарами.

In the history of Ukrainian lands from the middle of the 16th century, Cossacks, members of the special men's troops who began to operate in the southern Ukrainian lands, play an important role. The center of Cossacks was eventually in Zaporozhzhia. Cossacks organized camps in the steppes, named Sich, and fought with the Tatars.

У другій половині XVI ст. **Військо Запорізьке** стало серйозним військовим і політичним формуванням, тому польська влада почала шукати компромісів з козаками. Тим часом козаки здійснили напад на **Стамбул** у 1615 р. і захопили кримське місто **Кафу** у 1616 р. Це погіршило турецько-польські відносини, і **Османська імперія** оголосила війну Речі Посполитій. Саме завдяки козакам Річ Посполита перемогла турецько-татарське військо в **бійті під Хотині** у 1621 р.

In the second half of the 16th century, Zaporozhian Host became a serious military and political formation and, therefore, the Polish authorities started to seek compromises with the Cossacks. Meanwhile, the Cossacks attacked Istanbul in 1615 and seized the Crimean city Kafa in 1616. It worsened the Turkish-Polish relations, and the Ottoman Empire declared war on the Polish-Lithuanian Commonwealth. It was thanks to the Cossacks that the Polish-Lithuanian Commonwealth conquered the Turkish-Tatar troops in the Battle of Khotyn in 1621.

1648 рік — це переломний період в історії України та Європи. Українські козаки масово повстали проти Польщі під проводом **гетьмана Богдана Хмельницького**. Повстання починалося як боротьба за козацькі права, проте вже на початку 1649 року Хмельницький заявив, що хоче вигнати поляків з України.

1648 was a turning point in the history of Ukraine and Europe. Ukrainian Cossacks rebelled massively against Poland under the leadership of Hetman Bohdan Khmelnytskyi. The revolt began as a struggle for Cossack rights, but already in early 1649, Khmelnytskyi declared that he wanted to expel Poles from Ukraine.

У результаті жорстокої війни, утворилася міцна та стабільна козацька держава — **Гетьманщина**. Та щоб остаточно побороти поляків, потрібна була допомога інших держав. Богдан Хмельницький

As a result of the brutal war, a strong and stable Cossack state, Hetmanate, was formed but in order to finally defeat Poles, help from other states was needed. Bohdan Khmelnytskyi



вирішив укласти союз з Москвою, оскільки Росія та Україна мали спільну релігію — православ'я. Цей союз відомий як Переяславська угода 1654 р., за якою козацька Україна визнавала зверхність царя, але зберігала майже повну самостійність.

Наступники Богдана Хмельницького, Іван Вигівський та Юрій Хмельницький, не змогли зберегти стабільність у Гетьманщині, і у 1660-х роках Україна поділилася на Правобережну (залезну від Польщі) та Лівобережну (частково залезну від Москви). Цей період відомий як доба Руїни.

Наприкінці XVII століття важливим моментом в історії України стало правління Івана Мазепа. Він був дуже освіченою і щедрою людиною, дбав про українську релігію та культуру. Він розпочинав як прибічник російського царя Петра I, проте під час Північної війни між Росією та Швецією Мазепа наважився розпочати переговори зі шведським королем Карлом XII і перейшов на його бік з частиною козаків. У Полтавський бій 1709 р. шведський король та Мазепа зазнали поразки. Російський імператор жорстко репресував усіх прихильників Мазепа і розпочав курс на знищення української автономії.

decided to make an alliance with Moscow, as Russia and Ukraine had a common religion — Orthodoxy. This union is known as the Treaty of Pereiaslav, 1654, in which Cossack Ukraine recognized the supremacy of the Tsar but kept nearly complete independence.

The successors of Bohdan Khmelnytskyi, Ivan Vyhovskyi and Yurii Khmelnytskyi, were unable to maintain stability in the Hetmanate. Thus, in the 1660s, Ukraine was divided into the Right Bank (dependent on Poland) and the Left Bank (partly dependent on Moscow). This period is known as the Ruin.

At the end of the 17th century, the ruling of Ivan Mazepa was an important moment in the history of Ukraine. He was a very educated and generous man, and he cared about Ukrainian religion and culture. He began as a supporter of the Russian Tsar Peter I, but during the Northern War between Russia and Sweden, Mazepa ventured to begin negotiations with the Swedish King Charles XII and went over to his side with a part of the Cossacks. In the Battle of Poltava in 1709, the Swedish King and Mazepa were defeated. The Russian emperor brutally repressed all the supporters of Mazepa and embarked on a course to destroy the Ukrainian autonomy.

Відповіді на вправи

1

1. мали
2. боролися
3. стало
4. перемогла
5. починалося
6. укласти
7. зберігала
8. зберегти
9. розпочинав
10. розпочав

2

- | | |
|------|------|
| 1. Б | 5. А |
| 2. А | 6. Б |
| 3. В | 7. В |
| 4. Б | 8. Б |

3

- | | |
|------|------|
| 1. А | 5. В |
| 2. А | 6. Б |
| 3. В | 7. Б |
| 4. А | 8. Б |





Key Vocabulary 2-73

бі́тва	battle, fight, combat
виганя́ти, ви́гнати	to drive out, to banish (<i>imperfective, perfective</i>)
визнава́ти, ві́знати	1) to recognize, to accept; 2) to acknowledge, to admit (<i>imperfective, perfective</i>)
відно́сини	terms, relations
відомий	well-known, famous
війна́	war
ві́йсько	army, forces
військо́вий	army, military (<i>adjective</i>)
вла́да	power, authority
дба́ти, подба́ти	to care (<i>imperfective, perfective</i>)
ділі́тися, поділі́тися	1) to be divided; 2) to share (<i>imperfective, perfective</i>)
ді́яти	to act, to operate, to function
доба́	1) 24 hours, day; 2) epoch, age
жорсто́кий	cruel, brutal
жорсто́ко	cruelly, brutally
з ча́сом	with time, over time, eventually
зазнава́ти порáзки, зазнáти порáзки	to be defeated, to fail (<i>imperfective, perfective</i>)
захоплюва́ти, захопи́ти	1) to seize, to capture; 2) to thrill, to charm, to fascinate (<i>imperfective, perfective</i>)
заявля́ти, заяви́ти	to declare, to announce, to state (<i>imperfective, perfective</i>)
зве́рхність	1) supremacy, dominion; 2) haughtiness
здійснюва́ти, здійсни́ти	to realize, to put (to carry) into practice (<i>imperfective, perfective</i>)
зни́щення	destruction
компро́міс	compromise
ма́йже	almost, nearly
міцни́й	strong, solid, tough
нава́жуватися, нава́житися	to make up one's mind (<i>imperfective, perfective</i>)
на́пад	attack



наступник	successor
оголошувати, оголосіти	to announce, to proclaim (<i>imperfective, perfective</i>)
освічений	well-educated, cultured
оскільки	as much as, as, since
остаточо	finally, definitively, once and for all
переговори	negotiations, talks
переломний	breaking, turning
перемагати, перемогти	to win, to conquer, to defeat (<i>imperfective, perfective</i>)
переходити на (чийсь) бік, перейти на (чийсь) бік	to change a side (<i>imperfective, perfective</i>)
період	period, term
поборювати, побороти	to fight down, to overcome (<i>imperfective, perfective</i>)
повний	full, complete
повставати, повстати	to rise, to revolt, to rebel (<i>imperfective, perfective</i>)
погіршувати, погіршити	to worsen (<i>imperfective, perfective</i>)
правління	reign, government, management
прибічник, прибічниця = прихильник, прихильниця	supporter, follower (<i>male, female</i>)
проте = однак = але	but, however
репресовувати, репресувати	to repress, to oppress, to subject to repression (<i>imperfective, perfective</i>)
роль	role
самостійність	independence, self-dependence
союз	alliance, union
стабільний	stable, stationary
стабільність	stability
табір	camp
тим часом	meantime, meanwhile
угода	arrangement, agreement, contract
утворюватися, утворитися	to come into being (<i>imperfective, perfective</i>)



формування	formation, shaping
частково	partly, partially
член	member
щедрий	generous

